

НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ

ЗБОРНИК РАДОВА
СА НАУЧНОГ СКУПА

Уредници

Проф. др Слободан Панов

Проф. др Марина Јањић Комар

Проф. др Милан Шкулић

НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ
ЗБОРНИК РАДОВА СА НАУЧНОГ СКУПА
Уредници: проф. др Слободан Панов, проф. др Марина Јањић Комар,
проф. др Милан Шкулић

Издавач
Правни факултет Универзитета у Београду
Центар за издаваштво и информисање

За издавача
Проф. др Мирко Васиљевић, декан

Уредник
Проф. др Драган М. Митровић

Рецензенти
Проф. др Драгољуб Кавран
Проф. др Јелена Вилус
Проф. др Предраг Шулејић

Објављивање ове књиге омогућило је
Министарство просвете и науке Републике Србије

© Правни факултет Универзитета у Београду, 2012.

Сва права задржана. Ниједан део ове књиге не може бити репродукован, преснимаван или преношен било којим средством – електронским, механичким, копирањем, снимањем, или на било који други начин, без претходне сагласности аутора и издавача.

www.ius.bg.ac.rs

САДРЖАЈ

<i>Проф. др Марина Јањић Комар</i> ПРАВНО-ТЕОРИЈСКИ АСПЕКТ – ОСНОВНИ СТАВОВИ	11
<i>Марина Јањић Комар</i> НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ – ПРАВНА ПРИРОДА	13
<i>Исак Асијел</i> ЗАВЕРА БУТАЊА	15
<i>Слободан Анђионић</i> ФЕМИНИЗАМ И НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ	25
<i>Проф. др Слободан Панов</i> НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ: ПРАВНО-ТЕОРИЈСКИ КОНТРАПУНКТОВИ	32
<i>Миша Ђурковић</i> НАСИЉЕ ДЕЦЕ НАД РОДИТЕЉИМА: ПОСЛЕДИЦА РЕФОРМЕ ПОРОДИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА	48
<i>др Милан Шкулић</i> КРИВИЧНО-ПРАВНИ АСПЕКТ – ОСНОВНИ СТАВОВИ	67
<i>др Милан Шкулић</i> КРИВИЧНО ДЕЛО НАСИЉА У ПОРОДИЦИ	71
<i>Никола Милошевић</i> НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ	87
<i>Проф. др Нађа Делић</i> КРИВИЧНОПРАВНИ АСПЕКТ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ	108
<i>Др Игор Вуковић</i> НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ КАО КРИВИЧНО ДЕЛО – ПОЈЕДИНИ ПРОБЛЕМИ У ПРИМЕНИ ПРАВА	128
<i>Слободан Панов</i> ПОРОДИЧНО – ПРАВНИ АСПЕКТ – ОСНОВНИ СТАВОВИ	143
<i>Др Зоран Поњавић</i> ОДГОВОРНОСТ ДРЖАВЕ ЗА НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ ПРЕМА КОНВЕНЦИЈИ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА	146

Др Зоран ПОЊАВИЋ, редовни професор
Правни факултет у Крагујевцу

ОДГОВОРНОСТ ДРЖАВЕ ЗА НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ ПРЕМА КОНВЕНЦИЈИ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА

УВОД

Породично насиље је фактор слабења породице и друштва као целине. Обавеза државе је стога да промовише вредности породичног живота без насиља. И наша земља се прихватила одговорног задатка да, колико је то могуће, бар на нормативном плану предвиди механизме борбе против породичног насиља. Створен је правни основ за мешање државе у породичне односе онда када један члан породице примењује силу у односу на другог члана, жртву породичног насиља.¹ Заштита државе у овом случају се обезбеђује правилима кривичног, уставног, управног, грађанског и породичног права.² Посебан значај у овом погледу има инкриминисање породичног насиља као посебног кривичног дела³, као и нормирањем мера за заштиту од насиља у породици Породичним законом (у даљем тексту ПЗ).⁴ Материјалноправне одредбе у вези породичног насиља налазе се у Деветом делу овог Закона (чл.197 – 200), али су њему посвећене и процесноправне одредбе којима се нормира поступак у спору за заштиту од насиља (чл.283 – 289). За разлику од

кривичноправних норми, смисао породично– правних је првенствено у томе да спрече ескалацију насиља у породици у још опаснијем правцу, али и отклоне, у мери у којој је то могуће, узроке насиља у породици.

На овај начин код нас је једна социјално-патолошка појава, која је у суштини увек постојала,⁵ добила свој институционални механизам интегрисане правне заштите.⁶ Усвајањем ових норми прихваћени су ставови формулисани у бројним међународним документима којима је успостављена одговорност држава за спречавање насиља и заштиту жртава насиља.⁷ Истовремено, ово представља корак ка хармонизацији домаћег законодавства са стандардима који у овој области важе у европском праву.

Породични закон пружа врло широк нормативни оквир за борбу против ове патолошке појаве. То се огледа кроз: а) формулисање појма насиља у породици, б) одређивање субјеката који имају право на заштиту.

а) Приликом конципирања правила овог института најважније је одредити његов појам, како би се могло раздвојити понашање једног члана породице које је дозвољено од оног које би представљало недозвољено, насилно понашање. Насиље између блиских лица се налази, што је парадоксално, на раскришћу интимности, осећања, љубави и мржње. Када ће једно понашање родитеља, примера ради, бити оцењено као усмеравање детета ка усвајању и поштовању вредности емоционалног, етичког и националног идентитета своје породице и друштва, а када ће бити оцењено као насиље у породици?

Породични закон једном врло уопштеном и широком формулацијом одређује појам насиља као „ свако дрско, безобзирно и злонамерно понашање

5 Према се о њој мало говорило и писало. Истовремено, на ову тему настала је обимна правна литература. Примера ради, у виртуелној библиотеци Народне библиотеке Србије у Cobiss-у, има 231 запис који се односи на ову област, по чему спада међу највише обрађивана правна питања.

6 Више о овоме: Н. Петрушић, Породичноправна заштита од насиља у породици у праву Републике Србије, Зборник радова: Ново породично законодавство, Крагујевац, 2006, стр. 21–46.

7 У питању су међународна општа правна акта где би на првом месту требало поменути Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (1950.) Поред ових општих аката постоје и међународни акти који се непосредно односе на насиље у породици. На првом месту треба издвојити активност Савета Европе који је нужност борбе против епидемије насиља поставио себи као један од основних циљева. То су препоруке Комитета министара Савета Европе: о насиљу у породици No R (85) 4 од 26. марта 1985. године, о социјалним мерама које се тичу насиља у породици No R (90) 2, из 1990. године и о заштити жена од насиља(2002)1582. Поред овога Савет Европе је усвојио План акција на трећем заседању ове Организације у Варшави 2005. године. Парламентарна скупштина Савета Европе је довела кампању за искорењивање насиља према женама и у породици уопште, прогласивши то за свој приоритет у периоду 2006–2008. На крају те кампање 2008. године Комитет министара држава чланица Савета Европе је формирао Комитет ad hoc (CAHVIO), са задатком да се бави превенцијом и борбом против овог насиља. Али и пре свега Савет министара Савета Европе је 11. маја 2011, на 121. заседању у Истанбулу усвојио Конвенција о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици. Наша држава у овом моменту (13. јануар 2012) још увек није ратификовала ову Конвенцију.

1 Неки нормативни основи мешања државе у породичне односе су постојали и раније, попут установе лишења родитељског права, али ниједан није био овако свеобухватан, како у смислу радњи од којих се штити, тако и у смислу лица која ову заштиту уживају.

2 Нордијски систем заштите од насиља се заснива, пре свега, на отклањању узрока насиља у породици и у том циљу се превасходно користе правила радног права и социјалне заштите. Видети: В. Влашковић, Породичноправна заштита од насиља у породици, магистарски рад (необјављено), Крагујевац, 2008, стр. 67.

3 Кривични законик Републике Србије, Глава XIX (Кривична дела против брака и породице), члан 194. У нашој правној литератури се указује да је оваква систематика само на први поглед логична будући да заштићени објект не породица већ члан породице. Видети: М. Шкулић, Основни елементи нормативне конструкције кривичног дела насиља у породици – нека спорна питања и дилеме, Зборник радова „Насиље у породици“, Милан Шкулић, [и др.], Београд: Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, 2009, стр.10–22.

4 Објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“, 18/2005. Ретке су земље које су поступиле на овакав начин, регулишући право на заштиту од насиља у породици у основном извору породичног права. Већина то чини доношењем посебног закона. Што се тиче бивших република СФРЈ, поред Србије, једино још Македонија регулише насиље у оквиру Породичног закона. О овоме: У. Новаковић, Насиље у породици у законодавствима држава некадашње СФРЈ, Правни живот, 10/2009, стр. 1077–1091.

